

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקנה

ערב שבת-קודש
פרשת פקודי / שקלים
ל' באדר-א ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לוח השבוע

* בתפילת מוסף – 'אתה יצרת'. טעה ואמר
'תיקנת שבת' לא יצא⁴².
* התוועדות [משולשת] (ראש-חודש)
בבית-הכנסת⁴³.
"בעומדנו ב'שבת חזק' – צריך כל אחד
ואחד מישראל לחזק את עצמו ובני-ביתו וכל
הנמצאים בסביבתו... ככל ענייני יהדות...
וכדאי לקשר זה עם התוועדות מיוחדת...
* בתפילת מנחה, אין אומרים 'צדקתך'.
[זאת בנוסף על שבת פרשת שקלים].
* בתפילת מנחה, אין אומרים 'צדקתך'.

רבנו שם – שיהללו שייך לבעל-השחרית). ומאחר שהרבי
עצמו נהר בזה (בדבר שנהג כדי "להוציא את הרבים", ראה
אגיק כרך כ עמ' לט), וגם שלל בהנהגתו את הנהוג כנייל, צייע
מדוע אין אנשי נוהרין בזה.
42 המקורות ופרטים בזה הובאו בהתקשרות גיליון
תק"י עמ' 15.
43 היום-יום, ל' ניסן.
44 ספר-השיחות תשי"ח עמ' 233, עיי"ש.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ל' באדר א' התשס"ה – ז' באדר ב' התשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	ל' באדר א'	הלי מעשה הקרבנות. פרק טו-יח.	הלי תמידין ומוספין.. בפרקים אלו. פרק י.	מ"ע פד. פה. מל"ת צ.
ש"ק	א' באדר ב'	פרק יט. הלי תמידין ומוספין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי פסולי המוקדשין.. בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת פט. מ"ע לט. כט. מל"ת פא. מ"ע ל.
א'	ב' באדר ב'	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע כח. מה. מא. כז. מב.
ב'	ג' באדר ב'	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע מג. מד. מה. מו. מז. מח. נ. נא.
ג'	ד' באדר ב'	פרק ט-י. הלי פסולי המוקדשין. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מ"ע קסא. מל"ת קמ.
ד'	ה' באדר ב'	פרק ב-ד.	פרק ה.	מל"ת קלב.
ה'	ו' באדר ב'	פרק ה-ז.	פרק ו.	מל"ת קכ.
ו'	ז' באדר ב'	פרק ח-י.	פרק ז.	מל"ת קלא.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' / לפני הזריחה							
ו', ל' באדר א'	3:57	4:44	5:06	6:00	8:52	11:51	12:21	5:45.7	6:10
ש"ק, א' באדר ב'	3:56	4:43	5:05	5:59	8:51	11:51	12:21	5:46.5	6:10
א', ב' באדר ב'	3:54	4:42	5:03	5:58	8:50	11:50	12:20	5:47.2	6:11
ב', ג' באדר ב'	3:53	4:41	5:02	5:57	8:49	11:50	12:20	5:47.9	6:12
ג', ד' באדר ב'	3:52	4:39	5:01	5:56	8:49	11:50	12:20	5:48.6	6:12
ד', ה' באדר ב'	3:50	4:38	4:59	5:54	8:48	11:50	12:20	5:49.3	6:13
ה', ו' באדר ב'	3:49	4:37	4:58	5:53	8:47	11:49	12:19	5:50.0	6:14
ו', ז' באדר ב'	3:47	4:35	4:57	5:52	8:46	11:49	12:19	5:50.7	6:15

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
פקודי	5:09	6:22	5:24	6:23	5:14	6:23	5:26	6:24
ויקרא	5:13	6:26	5:29	6:28	5:20	6:28	5:31	6:29

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **שניאור-זלמן רודמן** • הגהה: **יוסף-יצחק איידלמן**
 מו"ל: **מכון ליובאוויטש** שיעיר-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: **הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב**
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

לוח השבוע

התורה' – אין מנהגנו להראות באצבע³⁴.

הרכיב לימד את התמימים בכית חיינו, כשהתפלל עמם לפני שנת תש"י, את סדר הגבהת התורה, שפונים בה כמו ב'בואי בשלום', דהיינו מימין לשמאל, אבל עושים רק חצי סיבוב, דהיינו שהמגביה הופך פניו כלפי מערב עד האמצע, וחוזר למקומו. ואמר שזה הפירוש במה שכתוב שצריך להסתובב "משמאל לימין"³⁵.

מנהגנו: מגביה הספר-תורה, ולאחרי שמראה אותה לקהל – חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו, ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה³⁶.

מדייקים לגלול הספר-תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר-תורה מבחוץ³⁷.

האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של

הספר-תורה³⁸.
 הפטרה:
 "לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמר הגולל לגלול הספר-תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר-תורה, לפיכך לא יקראו שניים ההפטרה כאחד בקול רם, ששני קולות אין נשמעים. ויש נוהגים מטעם הידוע להם שלא לסמוך על שמיעה בלבדה אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום צריכים לזיזוה שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מילה במילה עם המפטיר)"⁴⁰.

כשהיה הרבי ש"ץ, נטל בעצמו את הספר-תורה ואמר "הללו"⁴¹.

המשך מנהגי השבת:

* אין אומרים 'אב הרחמים'.

י"א שמנהגו הוא ע"ד ההפסקה שנעשית בגוף האדם ע"י האבנט בין הלב לחלק התחתון, וגם בס"ת יש ג' שלשים ראש גוף ורגל. ויש לבדוק אם יש לזה שייכות לג' שלשים דו"א, שהשליש התחתון שייך לגילוי למטה בדווקא (ראה תו"א נח, ג).

בדבר החוקק הספר אח"כ, ביבית חיינו גיליון 68 עמ' 2 (יומן כ"ה כסלו תנש"א), מובא: "בשחרית, בדרכו למקומו אחר קריאת, סימן [הרבי] לזה שהחזיק את הס"ת – להופכו (הניל החזיק הס"ת כשהכתב כלפי-חוץ)".
 (40) שריע אדמוה"ו סי' רפד ס"יא, ע"פ כתבי האר"י, שער המצוות פ' ואתחנן. וכן נוהגין (חוץ מאשר בנכחות הרבי) קצות השולחן פ"ח ס"ב, ובהערות שבסוף ח"ג לסי' פה ס"ק ב. א"צ שתהא ההפטרה כתובה בספר נביאים של קלף או אפילו בדפוס, אלא די בכתב-לכתב לבה (שם ס"ד ובקו"א, וכן הרבי אמרה מתוך חושש "תורה תמימה"). בסיום ההפטרה לא היה הרבי מנגן כמרגל, אלא בכבל סוף פסוק.

(41) הרה"ח הרב שמעון שיחי יעקובוביץ תלה על לוח אחד מבתי-כנסת חב"ד בירושלים ת"ו ליקוט של כמה ממנהגיו (לפני עריכת ספר-המנהגים. נדפסו בשלימותם ב"התקשרות גיליון ר"ב), ומהם (אות טז): "הכנסתה [של הס"ת] לארוה"ק ע"י המגביה, המחזיקה או"י כפי שראה שהקפידו בשעתו בשיבה אצל הרה"ח הרה"ח רח"ש ברוק ע"ה. אולם הרבי, בהגיהו את הרישימה האמורה, מחק את כל המנהג וציין לפניו "..."

בסידור כתוב: "ואומר הש"ץ: "הללו" (ועי' מ"ש בס' כלבו – הובא בא"י רפד, יד ובכ"י החיים שם, מד, אבל לא בשו"ע

אחר ברכת 'הגומל' – קודם עניית 'מי וגמלך...' – צריכים לענות אמן²⁵. הנוסע מעבר לים במטוס – מברך גם-כן ברכת 'הגומל'²⁶. לעניין ברכת 'הגומל' של היולדת – ההוראה למעשה היא שלא תברך אשה 'הגומל' כלל²⁷. מנהגו בלידת בת – לעשות 'מי שבירך' ולקרוא שם בקריאה היותר סמוכה ללידה, ולא-דווקא בשבת²⁸. ב'מי שבירך' ליוולדת בת – הנוסח: 'יגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים'²⁹. 'ברוך שפטרני' מברכים בלא שם ומלכות,

סייב ואילך), כמו במנחת שבת ות"צ גם למנהגנו, אלא שגם שם אנו משתדלים למנוע כל הפסק. (25) שם, הוראת הרבי (ומתחתו על אי-הענייה באגיק ח"ד עמי רס, יערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סי' קי). וכ"כ בשערי-אפרים שער ד ס"ל שצריך לענות 'אמן' (ודלא כמלמדים זכות ש"מי שגמלך" ותוכנו כמו 'אמן'). והרי טעות זו, לדלג אמירת 'אמן' ולהתחיל מייד באמירה שלאח"כ, מצוייה בכ"מ, כגון בחזרת השי"י לפני 'מודים', ובקהילות שאומרות 'ישמרנו' בליל שיק לפני אמירתו. (26) שם, ממכתב הרבי שנתק בערות שם (ליקוטי-שיחות ח"יב עמ' 152, יערי ה"ל ומנהגי שם). (27) בסדר ברכות-הנהגין לאדמו"ר (פ"יג ה"ג) כתב שתברך בעורת נשים וישמענו עשרה אנשים מבנים, ובקצות-השולחן (סי' סה בדי-השולחן סי' קו) כתב 'ועושים מניין בבית היולדת לתפילת מעריב ומברכת הגומל' כנהוג בירושלים (וצוין לו, כמקור לדיון ולא כפסק-דין, באגיק ח"יב [כצ"ל] עמ' קב, יערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סי' קי), הרי למעשה מסר הרה"ח הרב י"ל שיחי נרנר שהורה לו הרבי שאשה לא תברך ברכה זו (ראה בפרטות ביהתקשרותי גיליון עמ' 18 הע' 5). (28) שם, 'הוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע [באגיק של הרב: ח"ד עמ' מח. קיז. ח"ד עמ' נו. ח"יב עמ' רכו. ח"יב עמ' רס], ולהעיר כי 'ישאש כמאן דמהילא דמיא' (ע"ז כז, א) [באגיק האחרונות הנ"ל: 'יופשיטא שהכוונה תיכף בלידתה']. וראה ליקוטי-שיחות ח"יב עמ' 472 [שבשעת קריאת השם היא 'התחלת כניסת הנפש האלוקית' כמו בברית-מילה לבן. ובמאמר דלהלן מובא טעם כו"ב בשם הבינו יששכר: 'ימדוע מתיין אפילו יום אחד מבלי לקרוא שם בישראל, כי אשר יקראו לו נפש חיה הוא שמו וממשיך קדושת ישראל על הוולד...']. המנהגים השונים בעניין זה הובאו במאמרו של הרה"ח הרב אליהו-יוחנן שיחי גוראריה ב'התקשרותי' גיליון כו עמ' 17, ובספרו 'חקרי מנהגים' עמ' עט.

קבלת-עול מתוך להט וחיות

בטבע בני-אדם, בשנה שעושים עניין מצד הרגש, יש בזה חיות והתלהבות, אך כשעושים מצד קבלת-עול – אין בזה להט וחיות

□ צריך להיות "מטבע של אש" – מצד אחד קבלת-עול ומצד שני שיהיה בהתלהבות ובלהט □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בשבת זו קורין פרשת שקלים – זכר לנתינת מחצית השקל. על הפסוק "זה יתנו גו", איתא בירושלמי: "אמר ר' מאיר, כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כיסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו – דכיוון שמה נתקשה בו, שהוקשה למשה העניין דמחצית השקל, לכן הראה לו הקב"ה כו'". ומבואר בתוספות בחולין, שלמשה לא הוקשה מה פירוש "מחצית השקל", "אלא שתמה על הדבר" שאמר הקב"ה שיתנו "כופר נפשו": איך שייך ליתן כופר נפשו, הרי "עור בעד עור וכל אשר לאיש ייתן בעד נפשו", ועדיין לא נגע? ועל-פי זה צריך להבין: כיצד נתיישב למשה רבינו העניין, איך שייך "כופר נפשו" – על-ידי זה שהקב"ה הראה לו "מטבע של אש" מתחת כיסא הכבוד?

ב. כדי להבין עניין זה, יש לבאר תחילה את

1) מכאן עד סו"י – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), נדפס בלקו"ש ח"א עמ' 178 ואילך. כמהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה. (2) תשא ל"ג. (3) שקלים פ"א ה"ד. (4) מב, א ד"ה זאת החיה. (5) ובמדרש (במדב"ר פ"י"ב ג) איתא ש"הרתיע לאחוריו" (מהנחה בלתי מוגה). (6) תשא שם, יב. (7) איוב ב, ד. (8) ראה במדב"ר שם. (9) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים תשי"ב ס"ג (תו"מ ח"ד עמ' 336). וש"נ. (10) ב"מ מד, ב. (11) בראשית א, ב.

שיאיר שם¹².

כיסא הכבוד: בכיסא הכבוד עצמו ישנם שני עניינים: (א) כיסא. (ב) כבוד. "כיסא" הוא מלשון כיסוי, כמו שכתוב בספרים¹³. "כבוד" פירושו שהכיסא מוסיף כבוד. ועל-דרך משל במלך בשר ודם, שעל-ידי זה שיושב על כיסא כבודו הרי זה מוסיף כבוד.

לכאורה הרי הם עניינים הפכיים, כי כבוד בא על-ידי התגלות דווקא. בשעה שהמלך מגלה את גדולתו, הרי הוא מטיל פחד על כולם, וכולם נותנים לו כבוד. מה-שאינ-כן בשעה שהוא נחבא ונסתר, אין זה פועל כבוד כלל, ואדרבה. ואם-כן, מהו החיבור ד"כיסא הכבוד", הרי אלו עניינים הפכיים?

אך העניין הוא, כלשון המגיד¹⁴, שאם היה מאיר רוב גודל הבהירות שלמעלה, לא היו נבראים יכולים לקבל ממנו. ולכן מוכרח להיות כיסוי המעלים ומסתיר על הבהירות, אבל אין זה העלם והסתר לגמרי, אלא רק מעלים ומסתיר על האור שלמעלה ממה שהנבראים יכולים לקבל, ועל-ידי זה מתגלה האור שבערך הנבראים, וגילוי זה פועל בהם שיתנו כבוד להקב"ה.

וזהו גס-כן עניין הכיסא כפשוטו: על כיסא יושבים, וידוע ששיבה הוא עניין השפלה. כשאדם עומד הרי הוא גבוה יותר, ושיבה היא השפלה. וזהו עניין כיסא הכבוד, שהקב"ה מצמצם ומשפיל את עצמו לנבראים¹⁵.

על כך מורים גם האותיות "כיסא" ב"כיסא הכבוד" – כס אל"ף¹⁶: האל"ף – אור אין-סוף

ברוך הוא, אלופו של עולם – מתכסה בה"כס", ועל-ידי זה מתגלה לנבראים.

וזהו עניין כיסא הכבוד – החיבור דהקב"ה עם נבראים, ראשית התגלות אור אין-סוף ברוך הוא בנבראים (כידוע דכיסא הכבוד הוא בבריאה¹⁷, עולם הכיסא¹⁸).

ג. הגילוי דכיסא הכבוד מעורר בנבראים שתי תנועות שונות – רצוא ושוב.

רצוא: כיוון שהנבראים מרגישים הפלאת אלוקות ("די רייקיטי פון ג-טלעכקייט"), שאינם יכולים להכילה בהכלים שלהם, לא בשכל ולא בהרגש הלב, הרי זה מעורר אצלם רצוא וכיליון, שיוצאים מהכלים וההגבלות שלהם, ורוצים להיכלל באלוקות.

המדריגה שלמעלה לגמרי מכיסא הכבוד, לא שייך שתעורר כלות הנפש, לכיוון שהיא באין-ערוך לגמרי, לא שייך להרגיש אפילו הפלאה בזה, אבל המדריגה דכיסא הכבוד, שייך שיורגש, על-כל-פנים, ההפלאה שבזה –

שוב: ביודעם את הרצון והכוונה דהקב"ה, ש"נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים¹⁹, שלכן העלים עצמו על-ידי כיסא הכבוד, כדי להיות נמשך בנבראים²⁰ – הרי זה מעורר תנועה של שוב, לעמוד בקבלת-עול ולקיים תורה ומצוות כאן למטה.

ד. שתי התנועות דרצוא ושוב הן גם שני העניינים ד"מטבע" ו"אש":

רצוא הוא העניין ד"אש", שטבעו לעלות

(12) ראה תניא פי"ט. במדבר פ"ד, יב.
 (13) ראה אור"ת לה"מ (הוצאת קה"ת) מה"ד, ובכ"מ.
 (14) אור"ת בתחילתו. וראה גם תור"א לריבני הזקן בתחילתו.
 (15) ראה תור"א שם, ב. משפטים ע"א. ובכ"מ.
 (16) ראה תור"א משפטים שם.
 (17) שהרי למעלה מבריאה – אין שום מציאות, שהרי באצילות "איהו וחיהו וגרמוהי חד" (תק"ו"ו בהקדמה (ג, ס"ב)), ורק בבריאה היא התחלת הישנות, אפשרות המציאות (מהנחה בלתי מוגה).

בדרך הארוכה¹⁴.

הרבי היה נוגע בעצי-חיים ללא הטלית¹⁵, פותח הספר-תורה, נוגע בטליתו בתחילת מקום הקריאה ובסופה¹⁶, נושק הטלית במקום שנגעה בספר-תורה, גולל (סוגר) הספר-תורה¹⁷, מפנה פניו קצת¹⁸ לימין, ומברך¹⁹.

פוחת הספר-תורה, אומר בלחש, חוץ ממקומות מיוחדים²⁰, אחר הקורא. בגמר הקריאה נוגע בטליתו בסוף מקום הקריאה, ואחרי-כך בתחילתו. נושק הטלית במקום שנגע בספר-תורה. גולל, פונה לימין ומברך²¹.

למדוע רבה מכ"ק אדמו"ר מהרש"ב נ"ע (נדפסה בהוספות לסידור עם דא"ח, [עמ' 642, וכן בסידור תניא הניל עמ' 490, ובאג"ק אדמו"ר מהרש"ב ח"א עמ' קעז]). וכי"כ בק"ה חיים ס"ק ח"י בשם החיד"א, ע"י ש.

(14) שו"ע הבי"ט ס"י קמ"א ס"ז ואחרונים, וכן נהג הרבי. (15) רק בשמח"ת נהג כמנהג כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ נ"ע לאוחז ע"י הטלית (ראה ספר-המנהגים עמ' 13 ובהערה). ומשנת תשי"א הפסיק גם זאת.

כשמעוטף בטלית נוגע בס"ת באמצעות הטלית (לא בכף ולא בציצית), וכשאינו מעוטף – באבנט הס"ת.

ב"י המנהגים עמ' 13 בהערה כתב הרבי על המילים "נוגע בטליתו בתחילת מקום הקריאה": "ודלא כש נוהגים (הובאו דבריהם ב"י שער רמזים [כצ"ל, וכ"ה במקור, ס"ה"מ תשי"ח עמ' 146 – אות ד] וב"י שער חיים [אות כ] על השערי אפרים שער ד' ס"ק ג' וס"ק יז) לנגוע רק בגליון הידועה". טעם הזהירות הוא כדי שלא לפגוע ח"ו בגוף האותיות. וכמוכן שגם למנהגו שמקילין בעצם הנגיעה, עדיין יש להיזהר שלא לשפשף, וכן שלא לנגוע ע"י האבנט של אבנט הס"ת וכדומה כדי שלא יפגע הכתב בפועל. בשעת הברכות אוחז בעצי-חיים בשתי ידיו, ובשעת הקריאה אוחז בשתי ידיו בעצי-חיים הימני.

(16) בשנים הראשונות נהג הרבי בזה כך. מאוחר יותר (עכ"פ משנת תשכ"ב ואילך) נהג לנגוע לפני הקריאה בתחילתה, בסופה ובתחילתה, ואחריה בסופה ובתחילתה (והחל משנת האבל תשמ"ח גם בסופה); ולמרות זאת הורה להדפיס את ההוראה המקורית בספר-המנהגים, כהוראה לרבי'ם.

(17) מקפיד (אם צריך – פוחת שוב, ומתאמץ) לסגור לגמרי את הס"ת, כשצד ימין מעל צד שמאל.
 (18) רק קצת, וגם זאת בצורה כמעט בלתי-ניכרת, ע"י שחיסטית תחילה את הס"ת מעט שמאלה (הרה"ח רי"ל שי גורנר). ואת בס"ת הקטן. בגדול – לא היוזר, אלא עמד לימנו.

(19) ביברכו אינו מרכין ראשו כלל (ראה ע"ז בשער-הכולל פ"ו ס"א). חוזר ברוך ה' המבורך אחרי עניית הציבור (אף שבסידור ס"ד"ה כשמפסיק כתב בקשר לעניית ברכו: "אין

העולה שסיים ממתין על הבימה עד שיעלה חברו ויסיים הקריאה שלו, ואז יורד בין גברא לגברא, וקודם ירידתו נוגע בטליתו בספר-תורה מבחוץ ונושק במקום שנגע²².

למעשה רגילים לברך בשבת כל חולה, גם מי שיש בו "סכנת היום", בנוסה הקצר "לשבת" הנדפס בשנים האחרונות בסידורי חב"ד²³.

המברך ברכת הגומל לאחר הקריאה הסמוכה לאמירת קדיש, ימתין בכרכתו עד אחרי אמירת החצי-קדיש ואז יברך²⁴.

להשיץ להמתין... עד שסיימו הציבור, אלא עונה עמהם ביחד" דלא כב"י קצב ס"א"ב ש"י שעונה אחריהם. וכמדומה שגם בברכת הזימון ענה הרבי אחרי הציבור). הרבי נהג להגביה ולנענע את הס"ת: לפני תיבת ברכו; וכמה פעמים בשעת הברכה, בעיקר לקראת אמירת השם. בהתיבות: "ברכו", "ברוך (בשם ה' זה לא נענע), ברוך אתה ה' (בתחילה ובסוף ברכה ראשונה), ובברכה האחרונה, לפני הברכה ובתיבות: נתן לנו, ובסוף – ברוך אתה ה' (ואולי היו שינויים בזה).

לאחר סיום ברכה אחרונה, הקפיד הרבי להצמיד את האבנט לס"ת ביד ימיו מצד ימין של הס"ת.

(20) כנראה הכוונה לחלקי-הפסוקים שהציבור אומרם בקול רם לפני השיץ בקריאת תי"צ ("ישוב מחרון אפך..."), "יג מדות, "וסלחת..."), ודפי בראשית ("ויהי ערב...") בשמח"ת. פסוקים אלו החל הרבי לאומרם עם הציבור וסיימם עם השיץ.

(21) בכל זה ראה היום יום ד' אלול, ספר-המנהגים עמ' 13. (22) ספר-המנהגים שם, ממג"א ס"י קמ"א ס"ח (ההמתנה), "וכן נוהגים" (כנראה – הנישוק). וראה "מנהגי מלך" עמ' 31. וכשירוד – יילך בנחת, שלא יאח נראה שהיתה עליו כמשא, משניב וכף-החיים שם.

(23) ראה קונטרס הסידור סכ"ג ואילך (נדפס גם בסידור תורה אור תשמ"ז, דף שח"א), "התקשרות" גיליון שה עמ' 18 וגיליון שח עמ' 18 וש"נ.

(24) שם, הוראת הרבי – משום הפסק בין קריאת לקדיש (ובשו"ע הקצר ציין לשיחות-קודש – י"ט כסלו תשנ"ב). וראה בארוכה שיחות-קודש תשנ"ג עמ' כו. ובתדפיס מ"י חקרי-מנהגים ח"ב, תשורה לנישואין גוראריה-סג"ל, י"ג תמוז תשס"ג, עמ' לט ואילך, ציין בזה לא"י להרה"צ מבוטשאטש ס"י ר"ט. שו"ת יתד-יעקב (ארגואיט) ס"י מ. אהלך-באמיתך כפי"ג סעיף ס"א, ועוד). וצינו שם לשערי אפרים שער י" ס"ט, ואינו יודע מה הקשר לנדודי. ולהעיר שאמירת הקדיש לדעת הרמב"ם היא בשני וחמישי אחרי החזרת הס"ת להיכל, וביום שיש בו מוסף – לפני מוסף (מ"ב מהל' תפילה ה"כ"ב). וראה בשו"ע אדה"י ס"י רפב

חדשיכם... (במדבר כח, ט"ט). מניחים את הספר השלישי אצל השני, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה לספר השני. המפטיר עולה בספר השלישי לפרשת שקלים, בתחילת פרשת תישא "כי תישא... לכפר על נפשתיכם" (שמות ל, י"א-טז). הגבהה וגלילה לספר השלישי. הפטרה: "ויכרות יהודע... לכהנים יהיו" (מלכים ב, י"ז - י"ז), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת ראש-חודש "השמים כסאי" (ישעיה ס, א. כג. כד. כג).⁸

* אם יש רק ספר-תורה אחד - אין מגביהים אחר חצי קדיש, אלא גוללים לפרשת ראש-חודש ולפרשת שקלים. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר כל הקריאות, דהיינו לאחר מפטיר.

* את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

* אם טעה וקרא את הפטרת השבוע או כל הפטרה אחרת, קורא אחריה הפטרת פרשת שקלים 'ויכרות יהודע', ואם נזכר לאחר

שיניחו את הספר השני ממין הראשון דווקא. (8) ליקוטי-שיחות כרך לה עמ' 191 הערה 34. (*8) לוח כולל-חביד, פרשת נח.

(9) אניק ח"ג עמ' קלח. ובשערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סיע קפח העירו משערי-אפרים שער י סיו (כצ"ל) ובפתח-שערים שם, שעל-כ"ל פנים צריך שיהיה בר-דעת ויחזיקו ביציבות ובכבוד.

(10) ספר-המנהגים - מנהגי קריאת התורה (עמ' 15-13). **הערות הרבי:** בסידורים: יעבץ (ועי"פ הוצאה הראשונה שהיא של המחבר עצמו יש לברר אם אין זה הוספה מהמ"ל שלאחריו [א"ה]: ואכן בסידור יעבץ הוצאת אשכול תשנ"ג, ח"א עמ' שיד' ותשי"ט, ברור שהדברים הם של המחבר עצמו), חמדת-ישראל, תפילת-ישראל עם פירוש יאור הישר, אוצר-התפילות, כלבו, סידור שלי"ה ועוד - זבוח ובשבת במנחה אומרים 'ותגלה'. ובשבת ויום-טוב בשחרית - ויעזור. ובכל הנ"ל - 'ותגלה' (בוא"ו), ודלא כסידור עבודת-ישראל (עי"פ מסכת-סופרים פי"ד הי"ב) - 'ותגלה' [א"ה]: היעבץ שם גורס גם במסכת-סופרים 'ותגלה', ומבאר שהנוסח בא בהמשך לאב הרחמים שלפניו].

(11) ספר-המנהגים שם, מלקוטי דיבורים כרך ב עמ' 456 [וספר השיחות תרצ"ו עמ' 51]. והיינו לדאוג לכך שיהיו תמיד כח ולוי בבית הכנסת. ובודאי שלא לקרוא ללוי או לישראל לעלות ראשון כשיש כחן (אף שבלית-ברירה,

כשעמד בר-מצוה לעלות במניין של הרבי, הורה הרבי להעלותו במקום כחן אף שיהא לא יצא החוזה - פינת ההלכה, שיחת השבוע גיליון 459. וראה בשו"ע הקצר פליה סי' ג' ושי"ג).

(12) ספר-המנהגים שם, ומציינים להני"ל וגם ליספר המאמרים - קונטרסים: כרך ב עמ' 790. למרות שמן-הדין יש לדקדק בקריאת-שמע, ואף בתפילה ובפסוקי-דמורה (שו"ע אדה"ז סי' סא סכ"א-כב), הרי מסיבות היסטוריות, כיוון שהמשכילים דגלו בשעתו בחכמת הדקדוק, מיעטו החסידים לעסוק בזה, והקפידו על הדקדוק בעיקר בקריאת התורה. ראה בנושא זה: הסכמת מהר"ל אחי אדמוה"ז לסידור (נדפס בסידור 'תורה אורי' תשנ"ו עמ' 14). ספר-השיחות תורת-שלום עמ' 2. ספר-התולדות אדמוה"ז ח"ב עמ' 561. ובאריכות באניק כ"ק אדמו"ר מהור"י עמ' קמב. וראה גם ישעיה הלכה ומנהגי או"ח ח"א סיע קח.

לגבי חזרה אם קרא בטעות (ליקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 456), מתי חוזרין וכיצד - ראה ברור בהתקשרות גיליון שמ עמ' 18.

לגבי טעות בס"ת עצמו, ראה צמח-צדק שער המילואים ח"ד סי' ד, בהוצאת תשנ"ד - או"ח סי' עו (סיכום מעשי ממנו נדפס לאחרונה ביקשרי בטאון ובני אירופה - חביד, גיליון ד), שמיקל בהרבה פרטים יותר מן הנהוג בה. (13) ספר-המנהגים שם מסה"מ קונטרסים שם, וכן צויין

למעלה - רצוא וכיליון לעלות למעלה. שוב הוא העניין ד"מטבע", שחריף לצאת - מתקבל אצל הכול ושווה אצל הכול. כי, החילוק בין רצוא ושוב הוא: רצוא הוא מצד הרגש הנברא. הוא מרגיש ל. התכלית היא, שיהיה "מטבע של אש" - החיבור ד"מטבע" ו"אש" יחד. **במטבע בני-אדם, בשעה שעושים עניין מצד ההרגש - יש בזה חיות והתלהבות (שזהו טעם נוסף על כך שרצוא נקרא בשם "אש", מצד**

כיצד פועלים שיהיו חיבור של שני הפכים? הנה בכוח

הנברא אין זה אפשרי, אבל הדבר אפשרי מצד

התגלות האלוקות בנבראים, שהוא נושא הפכים

החיות וההתלהבות שבאש), אבל בשעה שעושים עניין מצד קבלת-עול - אין בזה להט ("קאך") וחיות.²¹

אבל צריך להיות "מטבע של אש", שני העניינים יחד, שיהיה "מטבע", קבלת-עול, ויחד עם זה שיהיה בזה התלהבות ולהט. הלהט יהיה לא בעניינים שהוא רוצה, אלא בעניינים של קבלת-עול מלכות שמים.

1. כיצד פועלים שיהיו שני הפכים יחד? - הנה בכוח הנברא אין זה אפשרי, אלא עניין זה הוא מצד התגלות האלוקות בנבראים, שהוא נושא הפכים.

וזהו פירוש "מטבע של אש" מתחת כיסא הכבוד: מנין בא: ה"מטבע של אש" - מתחת כיסא הכבוד, שהוא ראשית התגלות אלוקות בנבראים, כנ"ל.

בפרטיות בנשמות ישראל - הנה כיסא הכבוד הוא עצם הנשמה החצובה מתחת כיסא הכבוד,²² שבה הוא ניצוץ שבברא²³. ומצד זה ישנה העבודה ד"מטבע של אש".

2. על-פי זה יובן, שהראה לו הקב"ה מטבע של

את ההפלאה דאלוקות כפי שהוא למעלה ומופלא מהכחות שלו, וזה מעורר בו כלות הנפש. ובמילא ישנם בזה חילוקי מדריגות, כי הרצון והכיליון תלוי לפי גודל ההבנה וההרגש בהעליו וההפלאה דאלוקות לגבי רצונו, שכלו ומידותיו.

מה-שאין-כן העבודה רשוב - אינה מצד השערת הריחוק והפלאת אלוקות לגבי ההגבלות שלו, אלא מצד קבלת-עול מלכות שמים, שרצונו למלא את רצונו של הקב"ה, וממילא הרי זה שווה אצל הכול. עוד טעם לכך ש"מטבע" מורה על "שוב": "מטבע" הוא מלשון טבע.

שני הפירושים ב"מטבע" קשורים זה בזה, כי, מה שמטבע הוא חריף לצאת, ויש לו שווי קבוע - אין זה תלוי בהרגש כל אדם המשתמש בו, אלא זהו "טבע" ותוצאה מתכונת חומר המטבע וכיוצא בזה, ולכן הרי זה שווה לריבוי בני-אדם השונים זה מזה בכל שאר ענייניהם. וזהו העניין ד"שוב" וקבלת-עול - השוואה בכל אחד ואחד, ובאה מההכרה שהקב"ה רוצה, כביכול, "דירה בתחתונים" בעולם, בגשם וכלבושי הטבע.

21) ראה גם לקו"ש ח"ב עמ' 426 ואילך. תו"מ ח"ג עמ' 22 ואילך.

22) ראה זח"א ק"ג, א.

23) ע"ח שער ררושי אב"ע פ"א. הובא בלקו"ת

אש מתחת כיסא הכבוד, היה מענה לתמיהתו של משה רבינו איך אפשר שיהיה "כופר נפשו".

כי, עניין החטאים והפגמים, אפילו חטא העגל, אינם נוגעים אלא בגילויים, אבל עצם הנשמה הרי היא תמיד בשלימות, "וגם בשעת החטא היתה כאמנה אתו יתברך"²⁴. ועל-ידי העבודה ר"מטבע של אש", חיבור רצוא ושוב, שבאה מתחת כיסא הכבוד, עצם הנשמה – הרי היא פועלת גם בהגילויים, שנעשה כפרה מלשון קינוח²⁵, שמסיר את כל הפגמים, ויתירה מזה, עד שנעשה רצוי כמו קודם החטא²⁶.

ח. על-פי הביאור האמור בעניין מחצית השקל, יובנו כמה פרטי דינים שהיו במחצית השקל²⁷.

א) הדין במחצית השקל הוא – "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט"²⁸. לכאורה, להיותו עשיר, מדוע באמת "לא ירבה"? ויתירה מזה אינו מובן: כיוון שממחצית השקל לקחו קורבנות ציבור, והדין בקורבנות הוא ש"עשיר שהביא קורבן עני לא יצא"²⁹ – מדוע "העשיר לא ירבה"?

אבל לפי המבואר לעיל מובן: החילוק בין עשיר לעני הוא רק בכוחות הגלויים, אבל מצד למעלה מכוחות הגלויים, ועל-אחת-כמה – וכמה מצד העצם – הרי "כולן מתאמות ואב אחד לכולנה וכו"³⁰, ובשעה שיש צורך בעבודה שמצד העצם – הכל הם בשווה.

ב) מחצית השקל היו צריכים ליתן כסף דווקא, ולא שווה כסף³¹ – כי עבודה שמצד

פ' ראה ושמי כדכוד (השני) פ"ב (כו,א).
 24) תניא ספכ"ד.
 25) תניא אגה"ת פ"א (צ, סע"ב).
 26) שם רפ"ב.
 27) ראה גם שיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים תשט"ו ס"ה (ת"מ ח"ג עמ' 280 ואילך).
 28) תשא לט.
 29) נגעים פי"ד מ"ב.
 30) תניא רפ"ב.
 31) בכורות מט, ט.
 32) ראה גם לקו"ש ח"א עמ' 164.

33) ראה לקו"ת ר"פ ניצבים. וכו"מ.
 34) ראה גם לקו"ש שם עמ' 165 ואילך.
 35) ראה שעת"ש לשו"ע א"ח סתרצ"ד.
 36) ב"ב י"א.
 37) ברכות כו, ב.
 38) ע"ד אדני המשכן שהם יסוד המשכן (מהנהג בלתי מוגה).
 39) עה"פ ואתחנן ו,ה.
 40) ראה תניא פל"ז (מח, סע"ב).
 41) ראה גם ת"מ ח"ח עמ' 99.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת פקודי/שקלים*

א' באדר שני – ב' דראש-חודש

* רצוי לגלול את ספר-התורה השני לפרשת ראש-חודש וספר-התורה השלישי לפרשת שקלים לפני תפילת שחרית, כדי למנוע 'שירחא דציבורא'¹.

* שחרית: חצי הלל, קדיש תתקבל. שיר-שלישום, ברכי נפשי, קדיש יתום. פותחים הארון², ומוציאים³ שלושה ספרי-תורה⁴. בספר הראשון קוראים לשישה עולים (כלומר, העולה

ל'שישי' מסיים את הספר והוא למעשה העולה ל'חזק') בפרשת השבוע 'פקודי' עד סופה.

בזמן קריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר שמות (וכן בסיום שאר חומשי תורה), נהוג לעמוד⁵. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא: "חזק חזק ונתחזק"⁶, וגם העולה לתורה אומר זאת⁷.

אחר-כך, מניחים את הספר השני אצל הראשון⁸. הגבהה וגלילה לספר הראשון. בספר השני עולה השביעי לקריאת ראש-חודש בפרשת פינחס "וביום השבת... ובראשי

(* במדור זה – בכפרשת שקלים בכל שנה, בלי-גדר – ניסיונו לרכז דיני ומנהגי הוצאת ספר-תורה, קריאת התורה וכו'. נשמח לקבל הערות והשלמות. ההנהגות השייכות לשבת זו דווקא, נסמנו בכוכבית בתחילתן.
 1) לוח דבר-בעתו.
 2) בדרישה סיי תרניא כי שיש לפתוח את ארה"ק משמאל לתימן, ובסיי קכח סייק יג כתב שאין קפידא בזה (ובקצות השולחן סיי כה ס"א העתיק מסיי קכח). אולם נפוץ בבית חיינו ובין אנשי לפתוח מימין לשמאל [אודות רשימת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נייע בנדון, שנעתקה כאן בשנים קודמות – נכתבה בעפרון בביכל תרמ"ג, והעביר עליה קולמוס וכתב "כ"ז אינו מכוון כלל וכלל", ועי"פ הוראת הרבי לא נדפסה בסה"מ תרמ"ג – ראה בקובץ 'הערות התי' ואנייש – 770 גיליון שיא עמ' 66]. וראה 'התקשרותי' גיליון רדע עמ' 18).

3) בסי' ליובאוויטש וחייליה עמ' 27, כתב: להוצאת ספר-תורה היה עולה תמיד אדמו"ר [מהררי"צ] זי"ע. אף פעם לא היה מניח ספר-תורה להיכל, רק הוצאה לבד, ע"כ. "ביב"כ" של כ"ק אדמו"ר ראינו איש אחד שמשטל תמיד להוצאת סיי"ת בכל מניין ומניין, והבחנתי שאף פעם לא היה מכניס, ושאלתי: הרי כולם נוהגים שהמוציא הוא המכניס! וענה לי, שכשהיה בייחודותי אצל הרבי, אמר לו הרבי (באיזה עניין) להשטל להוצאת סיי"ת, והוסיף ואמר לו שאין זה נוגע להכנסה" (שם). וראה בעניין זה בקצות השולחן סיי כה בבד"ה"ש סייק טג, ובסי' מנהג ישראל תורה סויס קלד ושי"נ. מהמספיע הרה"ח ר' שלמה-חיים קסלמן ע"ה שמעת, שהקפדה להכניס גי"כ, היא מנהג יבעלי-בתיים' חוששים שתהיה להם בחשבון 'הוצאה

ללא 'הכנסה'...
 4) בדבר אופן אחיזת ספר-תורה בהוצאה והכנסה וכו' – הנה הרבי החזיקו תמיד (גם בהקפות) כשהכתב כלפי חוץ (ואילו גיסו הרה"ח הרשיג ע"ה החזיקו תמיד להיפך, וי"א שכן היה מנהג חבי"ד בדרות שעברו, אלא שהנשיאים נהגו אחרת, ועי"נ). ובספר 'מנהג ישראל תורה' סיי קלד סייק ה מביא מהיעב"ץ וכו' שפני הסיי"ת צ"ל כלפי העם.

כדמומה שנהוג (עכ"פ בין אייש והאשכנזים) לסגור את ארון-הקודש לגמרי לפני אמירת 'שמעי' (ובחול 'גדלו'), וכן (בכל הקהילות) בהחזרת הסיי"ת לפני אמירת קדיש, ולפני כן לפותחו בהחזרת הסיי"ת עם אמירת 'יהללו'.

הרבי נהג לומר 'שמעי', יחד אלוקיניו, 'גדלו' (כולו), שלא כמנהג הנפוץ בקהילות האשכנזים לומר 'גדלו לה' אתי' לכיוון ארה"ק וינרוממה שמו יחדיו לכיוון הקהל) ויהללו', בהגבחה הסיי"ת מעט (מסי' סופרים פי"ד הי"א, מגי"א סיי קלד סייק ד, שערי-אפרים שער י ס"ד) לכיוון ארון-הקודש.

5) רצוי שהקורא יפסיק קיומא לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק – ראה לוח 'דבר בעתו'.

6) בשו"ת מהר"ם מיי"ץ סי' פה כ' שהוא כמו שנהגין לומר לחזן יישר כוחך, כלומר: גמרת מצוותך, היירצון שתזכה לנמור יותר מצוות. ראה גם ערוך השולחן סיי קלט סעיף טו (בכל העניין ראה בארוכה ביהתקשרותי גיליון תלט).

7) ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חבי"ד. אגיק ח"ד עמ' יד.

*7) ונשאר על הבימה עד הקריאה בו (שערי-אפרים שער י סיי"ב). הרה"ח ר' מאיר שיחי' הארליג מסר, שהרבי הקפיד

רש"י או ר"ת, איזה תפילין הוא מניח? והשיב לו הרוגצ'ובי "פעטאח", כאשר אתה בא לשאלני שאלה בדבר הלכה – מחוייב אני להשיבך. כיצד אני עצמי נוהג – אינני מחוייב להשיב! ("המלך במסיבו" ח"א עמ' קעא).

ב. אודות 'לעומתם' וברברי: הנה בשו"ע אדמו"ר הזקן (סי' קכה ס"א) פסק, ש"מצות הקדושה לכתחילה" היא לשמוע מהש"ץ את כל נוסח הקדושה, ולענות רק 'קדוש', 'ברוך' ו'ימלוך', וסיים: "ויש נוהגין כן מטעם הידוע להם, אפילו שלא מרוחק, לומר כל נוסח הקדושה עם הש"ץ מלא במלא בלחש, ותיב[ו]ת 'נקדישך ונעריצך' ו'קדוש קדוש קדוש' בקול רם", והיא הנהגת הארז"ל***. ועל-פיה נהגו העולם בכל העדות (להוציא מנהג הגר"א) שהקהל אומר גם נקדישך ושאר ההוספות (אף שאומרים זאת בקול). וכנראה משום כך הורה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ להפסיק בפסוקי-דזמרה ולענות "כל נוסח הקדושה (וכן ההוספה שמוסיפין בשבת וביו"ט בשחרית ובמוסף)" (ספר-המנהגים עמ' 9). עקב כל האמור, כבר תמהו על מנהג העולם בזה ברוסיה שלא לומר 'לעומתם' וברברי, אף שאומרים נקדישך וההוספות דשבת ויו"ט (ערוך-השולחן שם ס"ב). גם במשנ"ב סוס"ק א ברור שנהגו כן. וכן נהגו גם אנ"ש עד היום, כידוע וכמובא בקצות-השולחן סי' יט בברה"ש ס"ק ה, אבל לא ידועה הוראה מרבתינו בזה, ומגלן שזהו 'מנהג חב"ד'?. ועל-כל-פנים, כיוון שהרבי נהג לומר זאת, יש מקום לנהוג כמוהו ולקיים את מנהג הארז"ל בשלימותו.

הרב יוסף-שמחה גינזבורג

'ברכת הבנים'

בקשר להמובא ב'התקשרות' גיליון תקמ"ט עמ' 17 וגיליון תקנ"ג עמ' 18 בקשר ל'ברכת הבנים' בערב-שבת:

במשפחות יוצאי מדינת אשכנז מקובל מנהג זה ביותר, וכן גם אצל הרה"ג הרה"ח ר' עמנואל שיחי' שוחט מטורונטו, שמוצאו משם. בנו, הרה"ח ר' יצחק שי' (מנהל מרכז חב"ד-ליובאוויטש באדג'וור, לונדון) התוועד פעם בביהכ"נ 'צמח צדק' בירושלים העתיקה ת"ו, וסיפר:

בהיותי ילד בן 3-4 הכינו אותי הורי שי' להיכנס ל'יחידות', והסבירו לי שהרבי יברך אותי. לתומי סברתי, שהרבי יניח ידיו הק' על ראשי ויברכני, כפי שנהג אבי בכל ערב שבת-קודש עם כל אחד מהילדים. לקראת סוף ה'יחידות', כאשר עמדו לצאת, התחלתי לבכות, והתיישבתי על הרצפה ולא רציתי לקום. הרבי שאל מדוע אני בוכה, וההורים לא ענו. כנראה חשבו שהעניין יסתדר מעצמו, אך לא נרגעת. שוב שאל הרבי את אבי, ואמי אמרה שהילד חושב שלא קיבל את הברכה, כיוון שבכית הוא רגיל שהאבא מניח את ידיו על ראשו ומברכו. הרבי חיך, לקח אותי וברכני כשידיו הק' על ראשי, ואמר לאבי: "לא (או: אין צריך) להכניס מנהגים חדשים בחב"ד!".

הרב יצחק-יעקב רוזנשיין, ירושלים ת"ו

** פרי עץ חיים' שער חזרת העמידה פ"ב. וראה בכף החיים ס"ק ב שהביא לשון שער-הכוונות דרוש גי דחזרת העמידה – הוראתו בה.

צדקה פירושה שנותן את כספו לעני. השגת הכסף נמשלת לאש, שהרי על כסף זה התייגע או, על-כל-פנים, היה יכול לקנות בכסף זה חיי נפשו, ובמילא הרי הוא שקוע בו בלהט ("פארקאכט אין דעם") מתוך התלהבות להזלת, אלא מצד קבלת-עול. וזהו שצדקה נקראת "מטבע של אש", מצד שני טעמים: א) הוא נותן את חיותו בשביל קבלת-עול. ב) הקבלת-עול גופא היא בחיות. וכיוון שהחיבור דשני ההפכים בא מצד

"כיסא הכבוד" הוא עצם הנשמה החצובה מתחת כיסא

הכבוד, שבה הוא ניצוץ שבבורא ומצד זה ישנה

העבודה ד"מטבע של אש"

והיות⁴². קבלת-עול ועצם הנפש כנ"ל, הרי זה נעשה והוא נותן זאת לעני דלית ליה מגרמיה כלום⁴³, דהיינו שאין לו שום סיבה וטעם⁴⁴ על הנתנה (שהרי אם נותן מצד טעם, אין זה עניין של נתינת צדקה לעני בטוהרתה, וגם הלה כבר אינו עני "דלית ליה מגרמיה כלום", שהרי יש בו איזה עניין שמצד זה מגיע לו שיתנו לו), אלא מצד קבלת-עול בלבד. ונמצא שזהו עניין של "מטבע של אש" – הוא נוטל את ה"אש", החיות שלו, ועושה ממנו "מטבע", קבלת-עול.

ויתירה מזו – הקבלת-עול גופא היא מתוך חיות והרגש, שהרי צריך להיות "מפייסר"⁴⁵, ההרגש. אלא שההרגש אינו מצד עניין שמגיע

קבלת-עול ועצם הנפש כנ"ל, הרי זה נעשה "כופר נפשו", "וחטאך"⁴⁶ בצדקה פרוק⁴⁷, שנעשה כפרה על כל החטאים, וגם חטא העגל שהוא דוגמת חטא עין הדעת⁴⁸, וגרם סילוק השכינה⁴⁹, ועל-ידי צדקה מכפרים על כל החטאים, עד שיתרצה לו לראות פני המלך, "אחזה פניך"⁵⁰, השראת השכינה, כמו שכתוב⁵¹ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"⁵², בתוך כל אחד ואחד מישראל⁵³.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת פקודי פרשת שקלים, מברכים החודש וערב ראש-חודש אדר שני היתשייז; 'תורת-מנחם – התוועדות היתשייז, חלק שני (טו), עמ' 126-120 – בלתי מוגה)

42) ראה יומא פה.ב.
43) ראה זח"א קסח.ב. ועוד.
44) ראה גם לקר"ש ח"ב עמ' 396 ואילך. תו"מ ח"ט עמ' 187 ואילך.
45) ראה ב"ב ט.ב.
46) דניאל ד, כד.
47) ראה תניא אגדה"ת פ"ג. ועוד. ולהעיר ג"כ ממכילתא משפטים (כא,ל).
48) זח"א נב.ב.
49) ב"ר פי"ט, ז – לעניין חטא עה"ד, וממילא מובן גם לעניין חטא העגל.
50) תהילים יז, טו. וראה ב"ב שבהערה 36.
51) תרומה כה, ח.
52) ברוגמת מחצית השקל שממנה עשו את אדני המשכן (מהנחה בלתי מוגה).
53) ראה אלשיך עה"פ. שלי"ה סטא, ועוד.

"לאלתר" הפירוש תיכף ומיד!

מדוע מעוררים שוב ושוב על עניין הגאולה?

כיוון ש"כלו כל הקיצין", הרי בוודאי צריכה להיות הגאולה תיכף ומיד, "לא עיכבן המקום כהרף עין", ובלשון הידוע – "לאלתר לגאולה", והרי הפירוש ד"לאלתר" הוא – לא מחר, אלא תיכף ומיד.

[...] אמנם, בכל האמור לעיל – מתעוררת שאלה:

מהי תועלת הריבוי בכל זה – לאחר שכבר דובר בזה פעמים רבות, התועדות לאחר התועדות כו', וללא הוזה כלל, עד כדי כך, שלא נגע ולא פגע?!

מדברים ללא הרף על-דבר הגאולה – כמפורש בתורה שבכתב ותורה שבעל-פה, ובלשון הרמב"ם "שכל הספרים מלאים בדבר זה", ומדגישים ש"כלו כל הקיצין", עד לקץ האחרון שנתגלה על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזתו הידועה "לאלתר לגאולה" – וללא כל תועלת!

למרבה הצער והכאב כו' – הטענה אינה על כך שהפעולה כזו אינה במלוא המרץ והחיות, אלא באופן ד"קדירא דבי שותפיי", שאינה דומה אופן הפעולה כשישנו שותף נוסף לגבי אופן הפעולה בדבר שהוא הבעל-הבית היחיד;

הטענה היא על העדר הפעולה לגמרי – גם לא באופן של "קדירא דבי שותפיי", ואפילו לא באופן שיש שותפים רבים, שכל אחד מהם נוקף אצבעו, אפילו "אצבע קטנה", שגם על-ידי זה יכולים להעלות אבן גדולה לירושלים כדי לעלות לרגל באופן ד"לא יראה את פני ה' ריקם" (כסיפור המדרש) – שהרי בנידון דידן גם "אצבע קטנה" לא נקפו!

בעניין זה נעשה כל אחד ואחד "עניו הכי גדול", באומרו, "מי אני ומה אני", ישנם גדולי ישראל, וכו' וכו', ובמילא, הוא מצידו יכול לשבת במנוחה "תחת גפנו ותחת תאנתו", ולעסוק במשא ומתן כו', באופן המותר על-פי התורה.

ולא עוד, אלא שגם כאשר מנגנים וצועקים כו' על-דבר הגאולה, הן על-ידי הדיבור והניגון בפה והן על-ידי שמתפחין בידיים – אין זה אלא מן השפה ולחוץ, וכנראה, גם מן הידיים ולחוץ...

ואם כן, נשאלת השאלה, כאמור, מהי התועלת בכך שמדברים על זה עוד פעם ועוד פעם?...

המענה לזה – על-פי פסק-דין הרמב"ם שעל-ידי קיום "מצווה אחת", "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", ובמילא, ייתכן שדיבור זה גופא יהיה ה"מצווה אחת" שעל-ידיה תבוא הגאולה האמיתית והשלימה.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת ויקהל-פקודי, החודש, מברכים החודש ניסן, ה'תשמ"ז;
'תורת-מנחם – התועדות' תשמ"ז, כרך שני, עמ' 710 – בלתי מוגה)

עניית 'לעומתם' 'ובדברי' בקדושה • ברכת הבנים

עניית 'לעומתם' 'ובדברי' בקדושה

ב'התקשרות' גיליון תקט"ו עמ' 17 נדפס על-דבר אמירת ההוספות בקדושה בימי החול: 'לעומתם... 'ובדברי... – וכתב הרב גינזבורג שיחי', שמכיוון שיש אומרים שהרבי היה אומר זאת, לכן כך צריכים להתנהג.

שאלתי אצל כמה מזקני החסידים, ואמרו שלא זכור להם כלל שאצלנו מוסיפים זה. ומזה שיש אומרים שהרבי נהג כן – הלא הרבי אמר שאין ללמוד מזה, ועל-דרך מה שהרבי היה אומר 'אקדמות' ביום א' דחג-השבועות ואמר בפירוש שהציבור לא יאמרוהו, ועל-דרך זה עוד דברים, ולזה הרפ"ס פפר-המנהגים.

הרב יהודה-לייב גרונו, ברוקלין, נ"י.

הערת המערכת:

א. אודות 'אקדמות': הנה הרבי פרסם הוראה לרבים שלא לאמרו (ב'היום יום' א' דחג-השבועות [כ"ק מו"ח אדמו"ר גילה אז – לקראת הרפ"ס 'היום יום' – כי אין אומרים אקדמות], 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קעב, עיי"ש), ומשם לספר-המנהגים עמ' 44), ובמכתב ליהודי שהתקרב לחב"ד וכתב לרבי ש"פעם ראשונה בילה ליל חג שבועות... בבית הכנסת חסידותי דליובאוויטש..." והביע פליאתו על מנהגים שונים, עונה הרבי בין השאר: "במה שכתב בהנוגע לאי-אמירת אקדמות – לפלא פליאתו, בהמצאו באה"ק ת"ו, שכנראה לא נודע לו שאצל כל הספרדים אין מנהג האמור, וגם בליובאוויטש לא נהגו לאמרום (אף שלא שמעתי טעם בזה*, ועיין סוכה מ"ד ב [צ"ל: לב, ב] דכיוון דנפק מפומיה וכו' – דקדקו לנהוג כן אף לקולא, עיין שם) (אג"ק כרך ח עמ' תכז). ואכן היה ברור לרבי שכ"ק אדמו"ר מהור"י צ בעצמו לא אמר 'אקדמות' (ריגא, תרצ"א. 'רשימות' חוברת ח עמ' 14).

ואף שהרבי נהג לומר זאת בפני-עצמו לפני התחלת קריאת-התורה, ובהמשך בין גברא לגברא ('אוצר מנהגי חב"ד – שבועות', מהדורת תשס"ד עמ' רסג), הודיע הרבי במפורש, שהנהגתו כזו אינה עניין לרבים. כשאמר הרש"ג לרבי בסעודת ליל ב' דחג-השבועות תשכ"ז, שהרבי סיפר שאביו הרה"ק ר' לוי יצחק נ"ע נהג לומר אקדמות, והוסיף שאומרים שגם הרבי עצמו נוהג כך, אמר הרבי: "בכלל, אצל חסידים לא נהגו לומר אקדמות. אך ביקטרינוסלב – כן נהגו לאמרום..." ושוב שאל הרש"ג: אולם איך נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו? והרבי סיפר, שהרב ר' אליהו חיים מייזל רבה של לודז' שאל את הרוגצ'ובי כיוון שהוא יודע מי צודק בעניין התפילין,

(* וצ"ע מהמסופר בהמלך במסיבו' (ח"א עמ' מז. נדפס גם ב'תורת-מנחם – התועדות' (ח) תשי"ג ח"ב עמ' 194), שבסעודת חג-השבועות תשי"ג אמר הרבי 'שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שאינו יודע הטעם שבליובאוויטש לא אמרו אקדמות. ייתכן שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נייע רצה שכן יאמרו – אך בכלל הוא לא התערב בענייני ה'גבאות' בבית-הכנסת. כן ישנם כמה מנהגים שרי יצחק גרשון החזן הנהיג מעצמו).

ובצלאל... עשה את כל אשר ציווה ה' את משה (לח,כב)

בירושלמי (ברכות פ"ד ה"ג) מובא שי"ח הברכות שבתפילה שמונה-עשרה הן כנגד י"ח הציוויים ("כאשר ציווה ה'") המופיעים בפרשתנו, מ"ואיתו אהליאב" (פסוק כג) עד לסוף הפרשה. אבל "אשר ציווה ה'" האמור בפסוק זה אינו מן המניין, מאחר שזכור בו רק בצלאל בלא אהליאב. ויש להבין: א) מה הקשר בין ברכות התפילה למשכן? ב) מדוע מונים רק את הפסוקים שזכור בהם גם אהליאב?

אלא תוכן המשכן ותוכן עניין התפילה – אחד הוא: בירור וזיכוך הדברים הנחותים ביותר ועשייתם משכן להשראת השכינה. המשכן נבנה מחומרים גשמיים, שעל-ידם נעשה מקום להשראת השכינה. התפילה אף היא מעלה עניינים ארציים למעלה, כידוע שהתפילה היא בבחינת "סולם מוצב ארצה (עניינים ארציים) וראשו מגיע השמימה".

כשם שתפילה עניינה להעלות את החומריות הנמוכה של העולם, כן עליה להעלות גם את החלקים התחתונים והנחותים שבנפש. לכן מונים את י"ח הציוויים רק מהכתובים שבהם נזכרו גם בצלאל וגם אהליאב, כי בצלאל היה מגדולי השבטים, ואילו אהליאב מהשבטים הירודים (רש"י שמות לה, לד). וכאמור, התפילה עניינה הוא להעלות לא רק את ה'בצלאל' שבנפש אלא גם את ה'אהליאב' שבה.

(ליקוטי שיחות, כרך א, עמ' 199)

ויעשו בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' את משה בן עשו (לט, לב)

מרוע חזרה התורה על כל פרטי עשיית המשכן וכליו (בפרשיות ויקהל-פקודי) ולא הסתפקה בפסוק "ויעשו בני-ישראל ככל אשר ציווה ה' את משה בן עשו"?

אלא כאשר התורה כופלת עניין מסוים, הרי זהו מפני חביבות הדבר. לכן, למשל, נכפלה פרשת אליעזר בתורה, כי "יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים" (רש"י בראשית כד, מב). המשכן, מקום השראת השכינה, יקר וחביב כל-כך לבני-ישראל, עד שמשום זה כפלה התורה את כל פרטיו.

(ליקוטי שיחות, כרך טו עמ' 458)

* * *

ועוד: על המשכן "אשר ציווה ה' את משה", מסופר בפרשיות תרומה ותצווה, ועל המשכן שעשו "בני-ישראל" מסופר בפרשיות ויקהל-פקודי. שני אלה מרמזים לשני ה"משכנות" – הרוחני והגשמי. המשכן שהראה הקב"ה למשה הוא משכן רוחני, המשכן שלמעלה; והמשכן שעשו בני-ישראל היה משכן גשמי.

לכן, אף שכבר נאמרו כל פרטי המשכן בפרשיות תרומה ותצווה – חזרו ונכפלו בפרשיות ויקהל ופקודי, כי בכל אחת מהפרשות מדובר במשכן "שונה".

(ליקוטי שיחות, כרך א, עמ' 196)

"כולם אהובים"

בין שאר ענייני הנהגתו המופלאה של הרבי, אפשר היה לראות גם זהירות מיוחדת שלא להפלות בין חסיד לרעהו, בבחינת "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים", וכפי שהרבי בעצמו התבטא על עניין זה □ "נזהרים בכיוצא בזה – שלא להיות יוצא מן הכלל בבליטה, מפני עין טובה", כותב הרבי לפלונית שביקשה לכבד את הרבי בסנדקאות לבנה הנולד

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

"אי-אפשר לעשות יוצא מן הכלל"

נחזור לסידור חופה וקידושין: בחודש שבט תש"כ, עם מלאת עשר שנים לפטירת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, הפסיק הרבי באופן כללי להשתתף בשמחות נישואין, לאחר שבשנים קודמות נהג לערוך חופות הן באולמות (תשי"א – תשי"ד) הן בחצר 770 (תשי"ד – תש"כ).

ובכל-זאת הוסיף הרבי לסדר קידושין בחתונות של בני זוג שהודיעו על צאתם לשליחות לאחר נישואיהם. כך, למשל, ביום י"ג בתשרי תשכ"א נישא ר' אברהם-יצחק שם-טוב, והרבי סידר את הקידושין, לאחר כשנתיים שבהן לא השתתף בחופות (ספר 'מקדש ישראל' עמ' 272). במשך תקופה זו לא הרפו החסידים מהרבי וביקשו שיאות להשתתף בחופתם.

לאחד החסידים שהתחתן בכסלו תשכ"א, ענה הרבי (שם): "מאוד הייתי רוצה [להשתתף] אבל מאחר שכבר הפסקתי אי-אפשר לעשות יוצא מן הכלל".

פסק הלכה ברמב"ם

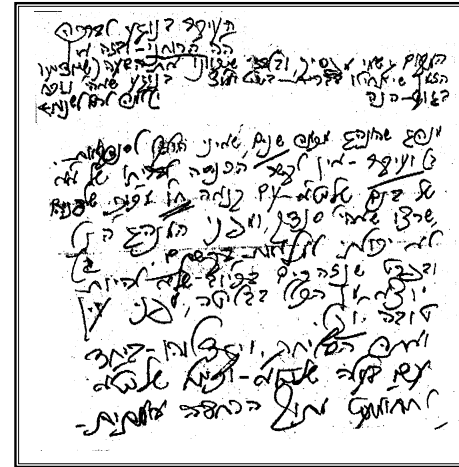
באיגרת מיום ה' באייר תשכ"א (איגרות-

כ"ק אדמו"ר לא יצא אפילו לחתונת שלום דובער פוטערפאס... ויש מקום לומר שזהו מצד לא להטיל קנאה בין הבנים... למה לזה יוצא ולזה לא, ובכן, החליט כלל לא לצאת" – כך כתב בשעתו הרה"ח, איש האשכולות, הר"ר דובער בוימגרטן (לימים שליח הרבי לארגנטינה) מ-770.

הרבי לא מזוג

במכתבי התלמידים ב-770 מסופר על אירוע שהתרחש בשבת-קודש פרשת תזריע תשכ"ה. אחד החסידים ביקש להניח בקבוק משקה, שהרבי ימזוג לו ממנו. אחרי השיחה השלישית, כאשר היה נהוג (באותה תקופה) להעמיד בקבוקים – ניגש הלה ואמר דבר-מה לרבי. הרבי הגיב שלא ימזוג, והלה ניסה לשכנע את הרבי שימזוג עבורו... והרבי הורה לו למזוג בעצמו, וכן עשה.

לכל העולים אחריו כבר לא מזוג הרבי אלא הם מזוג לעצמם (למרות שמי שעלה קודם לאותו פלוני שהרבי סירב למזוג לו – הרבי מזוג) והיה ניכר שעושה כן שלא לשנות בין אחד לשני.

למלאות בקשתם.

ג) ובפרט שנהרסים בכיו"ב [בכיוצא בזה] – שלא להיות יוצא מן הכלל בבליטה, מפני עין טובה וק"ל.

ואתה הסליחה. ויגדלוהו – ביחד עם בעלה שליט"א – וכיו"ב [וכל יוצאי חלציהם] שליט"א לתחומע"ט [=לתורה חופה ומעשים טובים] מתוך הרחבה אמיתית.

נמוע בגלל הפרסום האפשרי

ביום רביעי, ב' דראש-חודש אדר תשל"ה, רשם הרה"ת ר' יצחק-מאיר הכהן שיחי' סוסובר (או תלמיד ב-770) ביומנו (פורסם בקובץ 'היכל מלך' לוד, גליון ה' עמ' 22):

"שמעתי [שהרה"ח ר'] לייבל ביסטריצקי ניגש לאדמו"ר שליט"א עם הילד, שיעשה 'אפשערניש' [=תספורת, שיגוזו שערות ראשו ויניח לו פיאות] כמו שנהג עם כל שאר הילדים [=של ביסטריצקי] ואמר לו אדמו"ר שליט"א 'בגן-עדן-התחתון' שהיות ויכול להיות פרסום לכן לא רצה לעשות – היות ועמדו גם-כן 'בגן-עדן-התחתון' איש ואשה וכו', שזה לא הדרך שלו, ובפרט שיש פרסום."

קודש, כרך כ, עמ' רכא) כותב הרבי: "במענה למכתבו ממוצאי שבת קודש, בו כותב ההצעה אשר אעשה שינוי [=לסדר קידושין בעצמי, שלא על-דרך הרגיל] וכו'.

ומובן על-פי פסק דין חז"ל (שבת יב, ב) לעולם אל ישנה אדם וכו' שגם בקא-סלקא-דעתך אין צריכה להיות הצעה כהאמורה, והרי מאמר רו"ל זה הובא לפסק הלכה ברמב"ם וכו'. וגודל התוצאות משינוי – מובן מדברי התוספת שם (ובפרט על-פי השלי"ה וכו'). והרי בהמאורע ממנו למדו שאל ישנה, היו טעמים הכי חזקים לשינוי, וכדרשת רו"ל על-הכתוב כי בן זקונים הוא לו, ועל-הכתוב אלה תולדות יעקב יוסף דווקא, והיה לפני ציווי חז"ל האמור, ובכל זה וכו', ועל-אחת-כמה-וכמה לאחר הצינוי.

ועוד וגם זה עיקר, אשר כולם (חבריו) אהובים כולם וכו'. ועיין גם-כן ספר תניא-קדישא ריש פרק ל"ב שכולם מתאימות וכו'. ואת כבוד-תורתו הסליחה על אי קבלת ההצעה."

אין לקשר עם קנאה

לאחרונה התפרסמה (ב'תשורה' משמחת נישואין בג' בשבט תשס"ה עמ' 16) תשובה שכתב הרבי במענה לבקשת אשה שהזמינה את הרבי להשתתף בכרית של בנה ורצתה שהרבי ישמש כסנדק. בתגובה לכך כתב הרבי:

העיקר בנוגע לברכה ה"ה [=הרי הוא] הרוחני – ובזה אין המקום גשמי מפסיק, ובלבד שיכוונו את השעה (שיודיעו הזמן שיתחילו בברית בשטומ"צ [=בשעה טובה ומוצלחת]).

בנוגע שאהיה נוכח בגוף – הנה

1) למה להם לשנות מנהג שהונהג מכמה שנים, שאיני הולך לסנדקאות.

ב) ועיקר – אין לקשר הכניסה לבריתו של א"א [=אברהם אבינו] של בנם שליט"א – עם קנאה ח"ו מכיו"ב [=חס-ושלום מכמה וכמה] שלפניהם שרצו שאהיה סנדק, ומפני המנהג הנ"ל לא יכולתי

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח, כא)

הלשון הכפול "המשכן משכן" מרמז לשני המשכנים – המשכן הרוחני שלמעלה והמשכן הגשמי שלמטה.

המילה "העדות" נאמרה במשכן השני דווקא – המשכן הגשמי. כי 'עדות' שייכת רק בדבר מכוסה ונעלם; על דבר גלוי אין צורך בעדות. ומאחר שבמציאות הגשמית לא נראית אלוקות בגילוי, לכן זקוקים ל'עדות' על כך שבמשכן הגשמי היתה השראת השכינה.

(ליקוטי-שיחות כרך א עמ' 198)

אלה פקודי המשכן משכן העדות (לח, כא)

המשכן משכן. שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין (רש"י)

רש"י מפרש "משכן" מלשון משכון, דבר שאמנם לוקחים אותו לזמן מסוים, אבל הוא נשאר בשלמותו. מכאן שחורבן שני בתי-המקדש הוא באופן, שמיד עם בניין הבית השלישי יחורו בשלמותן כל המעלות שהיו בשני הבתים הקודמים.

הביטוי "משכן העדות" רומז גם לכך שכל מה שעתיד לבוא בימות המשיח תלוי במעשיהם ועבודתם של ישראל בעת הגלות:

הקב"ה קרא לישראל "עדים", כדכתיב (ישעיה מג, י), "אתם עדי", כי הם המגלים, 'מעידים' ומספרים את הקב"ה בעולם. כשם שאברהם אבינו הקריא את שמו הגדול לבאי עולם, כך בני-ישראל בונים (במעשיהם ועבודתם עכשיו) את "משכן העדות", שעליו ועל בית-המקדש אמרו חז"ל בגמרא (שבת כב, ב), "עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויקהל-פקודי תשמ"ו)

אלה פקודי (לח, כא)

חז"ל אומרים (בבא-מציעא מב, א) שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, ולכן מניית המספר היא גורם מפריע לברכה. אבל כאשר הספירה נעשית "על-פי משה", הדבר מביא את המשכת השכינה וממשיך ברכה בלתי מוגבלת.

לכן קובעת ההלכה שאין למנות את ישראל, אפילו לדבר שבקדושה – כדי לדעת, למשל, אם יש 'מניין', אלא על-ידי פסוק. ויש לומר שגם מניין זה הוא בכלל "אשר פוקד על-פי משה", שהרי הפסוק הוא מתורת משה.

באיזה פסוק מונים? בספר הפרדס לרש"י מובא שהפסוק הוא 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קודשך ביראתך', שיש בו עשר מילים. ואולם, למרות שתוכן הפסוק קשור במיוחד לבית-הכנסת, נהגו בדורות האחרונים למנות בפסוק "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם". ויש לומר שהסיבה לכך היא, משום שבעקבתא דמשיחא, כאשר יהודים נפגשים יחד, הבקשה והמשאלה הראשונה שלהם היא "הושיעה את עמך" – שתבוא כבר הגאולה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויקהל-פקודי תשמ"ג)